

10. Derzhavni sanitarni pravyla planuvannia ta zabudovy naselenykh punktiv: Nakaz MOZ Ukrainy vid 19.06.1996 r. № 173. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96#Text> [in Ukrainian].

11. Pro arkhitekturnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 20.05.1996 r. № 687-XIV. (1999). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 31, art. 246.

12. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 18, art. 144.

Родченко Володимир Борисович

доктор економічних наук, професор,

заступник директора ННІ «Каразінська школа бізнесу»

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ORCID: 0000-0003-0298-4747

Прус Юлія Ігорівна

директор Регіонального центру міжнародних проєктів і програм

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ORCID: 0000-0003-0320-0131

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ

Авторами доведено, що на сучасному етапі розвитку на зміну централізованим інноваційним системам приходять локальні інноваційні екосистеми, які зберігають свою глобальну орієнтацію, однак основою їх розвитку є ендегенні чинники. Проведено оцінку рівня включеності мешканців у процеси інноваційного розвитку на прикладі ОТГ Харківської області. Запропоновано підхід до адаптації моделі «потрійної спіралі» до рівня локальних територіальних утворень за рахунок фокусування на інноваційних інтервенціях та організаційного забезпеченні залучення кращих доступних практик.

Ключові слова: включеність, інноваційно-орієнтований розвиток, інноваційні інтервенції, кращі доступні практики.

Rodchenko Volodymyr

Doctor (dr. Habil) of Economic Sciences, Professor;

First Deputy Director of Karazin Business School

V. N. Karazin Kharkiv National University

Prus Yuliia

Director of the Regional Centre for International Projects and Programs

V. N. Karazin Kharkiv National University

ORGANIZATIONAL BASES OF FORMATION OF INNOVATION-ORIENTED DEVELOPMENT POLICY AT THE LOCAL LEVEL

The authors prove that at the present stage of development, centralized innovation systems are replaced by local innovation ecosystems, which retain their global orientation, but the basis of their development is endogenous factors. An assessment of the level of involvement of residents in the processes of innovative development on the example of AHs of Kharkiv region. An approach to the adaptation of the “triple helix” model to the level of local territorial formations by focusing on innovative interventions and organizational support for the involvement of best available practices is proposed.

Keywords: involvement, innovation-oriented development, innovative interventions, best available practices.

Послаблення моделей державного протекціонізму у системі міжнаціональної взаємодії зумовило зростання ролі локальних територіальних утворень та стало причиною активізації відносин на субнаціональному рівні через забезпечення прискореного локального інноваційного зростання. Домінуюча у минулому парадигма, яка розглядала державу як основний об’єкт наукових досліджень, а економіку країни – як цілісний народногосподарський комплекс, поступово втрачає свою актуальність, оскільки національні уряди перестають відігравати роль єдиних суб’єктів управління територіальними системами, що спричинило формування нових форм акумуляції підприємницького капіталу – інноваційних структур, локалізованих у просторі.

На сьогоднішній день ведуться активні дискусії з розбудови інноваційної моделі України з приводу вибору пріоритетів інтеграції до певного типу інноваційних мереж для українських суб'єктів господарювання. Одні дослідники [1] наголошують на необхідності включення в інноваційні мережі наднаціонального рівня, центрами яких виступають великі наукоємні корпорації, готові взяти на себе фінансові та технологічні ризики. Інші [2] пов'язують збалансований розвиток просторового капіталу з інноваційними мережами національного рівня, центрами яких виступають провідні університети, наукові установи, потужні галузеві НДІ, навколо яких сконцентровані малі венчурні фірми. Треті [3] наполягають на необхідності формування у найбільш розвинених регіонах країни локальних інноваційних систем.

Інноваційна складова, як ключовий чинник просторово-економічного розвитку, зазнає трансформацій. Зростає роль якості інноваційного процесу, не стільки з позиції продукування інновацій, а й з позиції формування розгалуженої інноваційної мережі та рівномірності розповсюдження інновацій у просторі. Однак інноваційні передумови просторово-економічного розвитку на локальному рівні досліджено недостатньо.

Розглядаючи інноваційний процес як форму суспільного розвитку, яким можна управляти, необхідно брати до уваги не тільки специфіку та сутнісні характеристики власне інноваційного процесу, а й соціальний механізм його здійснення, в основі якого лежить системне, комплексне врахування соціокультурних чинників його реалізації. Тобто здійснення будь-якого управлінського рішення щодо інноваційної політики перебуває у прямій залежності від включеності мешканців певної території в інноваційні процеси.

Для емпіричного заміру рівня включеності мешканців ОТГ Харківської області в процеси інноваційного розвитку використано результати опитування, що проведено за участю авторів протягом 2018-2019 років (обсяг вибірки понад 7000 осіб).

Одним з ключових індикаторів, що визначає передумови включеності мешканців у процеси інноваційного розвитку є готовність до змін та прагнення до самовдосконалення. За результатами анкетування виявлено такі групи мешканців (рис. 1):

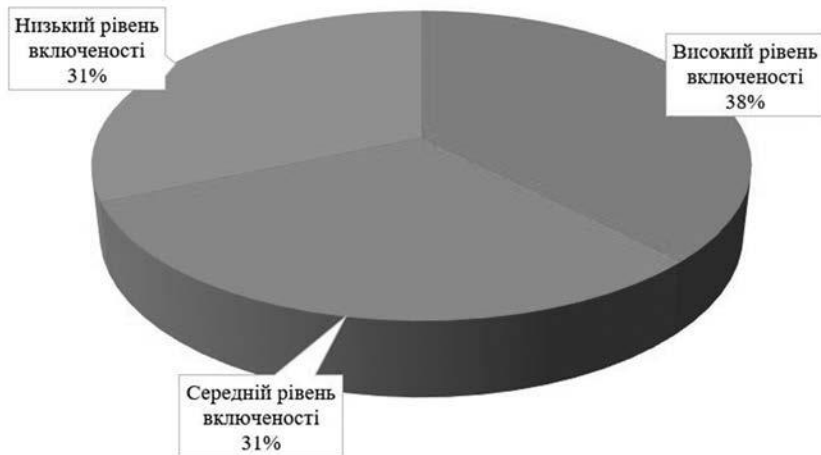

Рисунок 1 – Оцінка рівня включеності мешканців ОТГ Харківської області в процесі інноваційного розвитку

Джерело: побудовано авторами за даними анкетування

– 37,75% мешканців з високим рівнем включеності, які для підвищення компетентностей та самовдосконалення активно займаються неформальною та інформальною освітою шляхом проходження онлайн-курсів, відвідування різноманітних освітніх заходів (тренінгів, семінарів тощо) в інших ОТГ області чи містах України;

– 30,69% мешканців з середнім рівнем включеності, які готові проходити навчання, але виключно на території їх ОТГ. Ці особи, як правило, потребують зовнішньої організації процесу навчання;

– 31,56% мешканців з низьким рівнем включеності, які не мають бажання вчитися. У цій групі переважають люди старшого віку, які вже не працюють, або їх повсякденна зайнятість передбачає застосування традиційних навичок, тому вони не мають стимулів до професійного розвитку.

За таких умов одним з напрямів діяльності місцевої влади щодо підвищення рівня включеності населення у процесі інноваційного розвитку стає підтримка його ініціатив та прагнень безперервно на-

вчатися шляхом формування освітніх майданчиків, ініціювання та проведення заходів із залученням профільних експертів тощо. За роки реалізації реформи децентралізації довели свою доцільність також практики організації виїзних турів за кордон для залучення провідного досвіду. Це, у свою чергу, сприятиме розвитку альтернативних форм зайнятості населення, зменшенню рівня безробіття за рахунок перенавчання фахівців (особливо в умовах активного впровадження технологічних рішень), залученню додаткових ресурсів в громаду за рахунок написання та реалізації розвиткових проєктів.

Крім того, підвищення якості кадрового потенціалу ОТГ сприятиме інноваційному розвитку. Процес впровадження інновацій може бути реалізований за двома напрямками: продукування інновацій або їх залучення. Для територій базового рівня, у більшості випадків, найбільш прийнятний другий сценарій.

Через відсутність розвиненої мережі інноваційної інфраструктури на локальному рівні, що обумовлено притаманною для неї природною концентрацією у великих адміністративних центрах, основним інструментом реалізації процесів підтримки інноваційно-орієнтованого розвитку на локальному рівні має бути створення ефективних механізмів інтервенції та дифузії інновацій.

Інноваційний розвиток в ОТГ досягається за рахунок інтервенції кращих практик за ініціативи та підтримки мешканців громади, які дозволяють стрибкоподібно повторити траєкторію розвитку інноваційних лідерів (рис. 2). Високий рівень освіти мешканців ОТГ є передумовою для технологічного переоснащення її простору, виробництва більш складної продукції місцевими підприємцями, їх входження у ланцюги створення доданої вартості, формування місцевих продовольчих кіл тощо.

Доречно зауважити, що під кращими доступними практиками (best available practices) розуміють сукупність перспективних форм організації діяльності та корисних ініціатив забезпечення сталого інноваційно-орієнтованого розвитку громад та територій, впровадження яких стало поштовхом для реалізації розвиткових проєктів та масштабування позитивних ефектів у межах інших територіальних утворень, які відповідають критеріям ініціативності, ефективності, інноваційності, впливовості та сталості результатів.

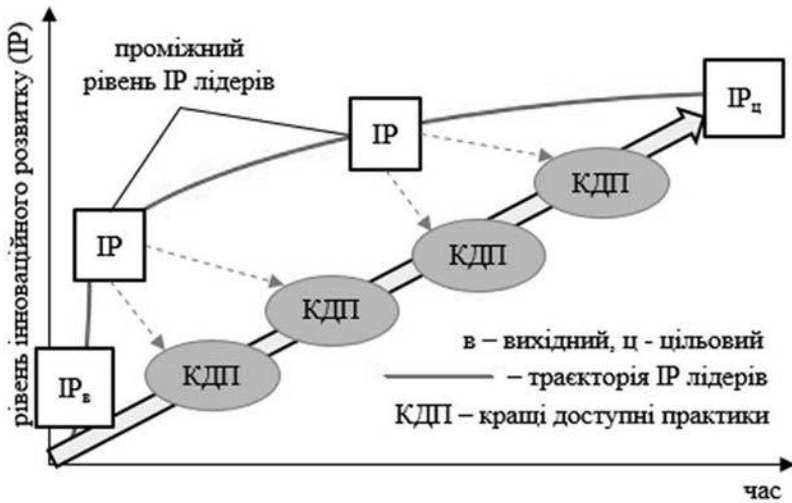

Рисунок 2 – Схема формування траєкторії інноваційно-орієнтованого розвитку для «наздоганяючих» територій

Джерело: побудовано авторами

В умовах послаблення моделей державного протекціонізму у системі міжнародної взаємодії пріоритетного значення набуває прискорення локального інноваційного зростання та обґрунтування траєкторій розвитку. Однак якщо на субнаціональному рівні у більшості випадків представлені всі ключові стейкхолдери інноваційного розвитку (концепція «потрійної спіралі»): наукові установи генерують ідей, влада формує нормативну базу, бізнес забезпечує ресурсами, то на локальному рівні управлінська модель «потрійної спіралі» повноцінно не функціонує, в першу чергу, через відсутність інституцій продукування інновації. Саме тому може бути запропоновано підхід до адаптації організаційної моделі забезпечення інноваційно-орієнтованого розвитку «triple helix» на локальному рівні шляхом фокусування на інноваційних інтервенціях та організаційному забезпеченні залучення кращих доступних практик (рис. 3).

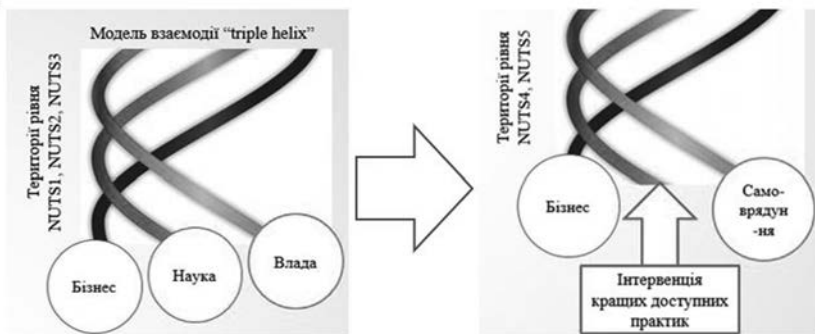

Рисунок 3 – Адаптація організаційної моделі забезпечення інноваційно-орієнтованого розвитку “triple helix” на локальному рівні
Джерело: побудовано авторами

Такий підхід повною мірою відповідає кращим світовим практикам стимулювання інноваційному розвитку та формування стратегій розвитку на засадах розумної спеціалізації. Він також передбачає урахування просторових аспектів розвитку інновацій [4].

Для України ефективною практикою при розробці та реалізації політики інноваційно-орієнтованого розвитку на локальному рівні можна вважати адаптацію досвіду попереднього стратегічного періоду країн ЄС (2013-2020 років), який передбачав здійснення управління таким розвитком на засадах розумної спеціалізації, що обумовлено високою його релевантністю до українських реалій сьогодення. Водночас викликом залишається неможливість прямого копіювання рішень та пріоритетних доменів регіонів, які найбільш ефективно працюють щодо впровадження підходу розумної спеціалізації, без належного розгляду та врахування конкретних місцевих умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Yegorov I. Key Tendencies of Scientific and Technological Development in Ukraine and Its International Dimension (Review of Statistical Indicators). *Cultural Psychology of Education*. 2018. Vol 7. P. 59-66.
2. Доповідь УС ПГС Україна – ЄС «Імплементація євроінтеграційних реформ у сфері науки і технологій». URL : <https://cutt.ly/gylamj5>.

3. Федулова Л. І. Напрями розвитку регіональних інноваційних екосистем в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 7 (181). С. 240–248.
4. Foray D., Goddard J., Berdarrain X. (2012). Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3). Joint Research Centre, 122 p.

REFERENCES

1. Yegorov, I. (2018). Key Tendencies of Scientific and Technological Development in Ukraine and Its International Dimension (Review of Statistical Indicators). *Cultural Psychology of Education*, 7, 59–66 [in English].
2. Report of the CSS Ukraine-EU CSU “Implementation of European integration reforms in the field of science and technology”. URL: <https://cutt.ly/gylamj5> [in Ukrainian].
3. Fedulova, L. (2016). Directions of development of regional innovation ecosystems in Ukraine. *Actualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 7 (181), 240–248 [in Ukrainian].
4. Foray D., Goddard J., Berdarrain X. (2012). Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3). Joint Research Centre [in English].

Савельєва Олена Миколаївна

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0003-0177-8589*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВИЙ ІНТЕРЕС ЯК ОБ’ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Наукова робота присвячена дослідженню теоретичних питань об’єктів у земельному праві, а також проблем, що виникають у сфері охорони законних інтересів суб’єктів земельних правовідносин. Автором проаналізовано чинне земельне законодавство, судову практику, на підставі чого розроблені відповідні висновки й пропозиції. Методологічною основою дослідження послужив загальнонауковий діалектичний метод наукового пізнання,